

**DORIXONALARDA FARMATSEVTIKA XIZMATLARINI  
TAKOMILLASHTIRISH**

*To'xtayeva Shoxsanam Xoliqul qizi*

*Samarqand davlat tibbiyot universiteti farmatsevtika fakulteti 2-kurs magistranti*

*Ilmiy rahbar: PhD*

*N.D. Kodirov*

**Annotatsiya.** Ishning maqsadi: Zamonaviy axborot mahsulotlari va usullari asosida farmatsiya tashkilotlari faoliyatini optimallashtirish yo'llarini ilmiy jihatdan tasdiqlash va rivojlantirish. Tezisdagi zamonaviy dorixonalarda farmatsevtika xizmatlari sifatini oshirishning tashkiliy, axborotiy, kadrlar, klinik va boshqaruv mexanizmlari tahlil qilinadi. Dorixona faoliyati faqat dori vositasini sotish bilan cheklanmay, bemorga to'g'ri tanlov, xavfsiz qo'llash, davolashga rioya etish, nojo'ya ta'sirlarning oldini olish hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga qaratilgan kompleks professional xizmatlar tizimi sifatida talqin etiladi.

**Kalit so'zlar:** dorixona, farmatsevtika xizmati, sifat, bemorga yo'naltirilgan yondashuv, yaxshi farmatsevtika amaliyoti, dori xavfsizligi.

**KIRISH**

Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida dorixona muassasalari aholining dori vositalariga bo'lgan ehtiyojini qondiruvchi oddiy savdo nuqtasi emas, balki dori vositalaridan oqilona foydalanishni ta'minlovchi professional bo'g'in sifatida maydonga chiqmoqda. O'zbekiston Respublikasining "Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida"gi Qonunida dori vositalarini chakana realizatsiya qilish retsept asosida yoki retseptsiz amalga oshirilishi, dorixona mudiri tegishli oliy tibbiy yoki oliy farmatsevtika ma'lumotiga ega bo'lishi, dorixonalarda dori vositalarini tayyorlash, berish, realizatsiya qilish qoidalari hamda ularning sifatini ta'minlovchi saqlash sharoitlariga rioya etilishi shartligi belgilangan [1]. Mazkur talablar farmatsevtika xizmatining sifati faqat mahsulotning mavjudligi bilan emas, balki professional boshqaruv, xavfsiz saqlash, qonuniy berish va malakali maslahat bilan baholanishini ko'rsatadi.

**ASOSIY QISM**

Farmatsevtika xizmatlari sifatini oshirishning birinchi mexanizmi normativ va tashkiliy standartlashtirishdir. Sifatli xizmat tasodifiy individual tajriba asosida emas, balki oldindan belgilangan me'yorlar, standart operatsion tartiblar, hujjatlashtirish va



ichki nazorat orqali shakllanadi. FIP va WHOning Yaxshi farmatsevtika amaliyoti bo'yicha qo'shma ko'rsatmalarida milliy minimal standartlar joriy etilishi, dori vositalarini saqlash, berish, elektron yoki qog'oz retseptlarni baholash, maxfiy maslahat muhiti yaratish, yozma va og'zaki axborot taqdim etish, yaroqlilik muddatlarini muntazam nazorat qilish hamda qaytarib olingan mahsulotlarni alohida saqlash zarurligi ko'rsatilgan [3]. Shu nuqtai nazardan, dorixonada faoliyatining ichki sifati bir nechta ko'rsatkichlar orqali baholanadi: retsept bilan ishlash aniqligi, saqlash rejimiga rioya etilishi, xodimning kasbiy kompetensiyasi, hujjat yuritish sifati va bemor bilan maslahatning mazmuni. Amaliy jihatdan, har bir dorixonada xizmat sifati bo'yicha ichki audit, jarayon xaritasi va xavf nuqtalari tahlili joriy etilishi lozim. Bunday yondashuv xatolarni keyin bartaraf etishdan ko'ra, ularning oldini olishga xizmat qiladi [1], [3], [4].

Ikkinchi mexanizm kadrlar salohiyatini rivojlantirish bilan bog'liq. Farmatsevtika xizmatining sifati ko'p jihatdan xodimning bilim, ko'nikma va kasbiy qaror qabul qilish qobiliyatiga tayangan holda shakllanadi. Yaxshi farmatsevtika amaliyoti bo'yicha xalqaro tavsiyalarda farmatsevtning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirishi, yangi dori vositalari haqidagi ma'lumotlarni muntazam yangilab borishi va bemor bilan ishlash ko'nikmalarini chuqurlashtirishi shart ekani qayd etilgan [3]. 2024-yilda jamiyat dorixonalari sifati bo'yicha o'tkazilgan ko'p manfaatdor tomonlar muhokamasida ham sifatli xizmat dizayni, barqaror moliyalashtirish, sog'liqni saqlash tizimi bilan integratsiya, dorixonani bemor ehtiyojlari markaziga aylantirish hamda kadrlarni tayyorlash va saqlab qolish ustuvor yo'nalishlar sifatida baholangan [5]. Mazkur xulosalar zamonaviy dorixonada farmatsevtning roli tranzaksion sotuvchi darajasidan klinik fikrlovchi, maslahat beruvchi va dori xavfsizligi koordinatori darajasiga ko'tarilayotganini anglatadi. Shu sababli malaka oshirish dasturlarida farmakoterapiya, kommunikativ kompetensiya, farmakovigilans, raqamli tizimlardan foydalanish va etik me'yorlar alohida blok sifatida o'qitilishi maqsadga muvofiqdir [3], [5].

### **XULOSA VA MUNOZARA**

Zamonaviy dorixonalarda farmatsevtika xizmatlari sifatini oshirish ko'p omilli va tizimli jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayonda normativ talablarning bajarilishi, ichki sifat nazorati, farmatsevtlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, bemorga yo'naltirilgan maslahat va dori terapiyasini boshqarish, raqamli axborot tizimlari, dori xavfsizligi monitoringi hamda sog'liqni saqlash tizimi bilan integratsiya o'zaro bog'liq mexanizmlar sifatida namoyon bo'ladi.



### ADABIYOTLAR RO'YXATI

- O'zbekiston Respublikasi. Dori vositalari va farmatsevtika faoliyati to'g'risida: Qonun // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Aholini sifatli dori vositalari va tibbiy buyumlar bilan ta'minlash yuzasidan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida: PQ-411-son, 2022-yil 26-oktabr // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.
- World Health Organization; International Pharmaceutical Federation. Joint FIP/WHO Guidelines on Good Pharmacy Practice: Standards for Quality of Pharmacy Services // WHO Technical Report Series. 2011. No. 961. Annex 8. P. 310–323.
- International Pharmaceutical Federation. Medicines and Patient Safety through Pharmacy Practice. The Hague: FIP, 2025. 24 p.
- Hindi A. M. K., Jacobs S., Boyd A., et al. What are the priorities for improving quality for community pharmacy professional services? Nominal group technique discussions with multiple stakeholders // BMC Health Services Research. 2024. Vol. 24. Article 11869.